

LÄRARINSTRUKTION

Kontroversiella frågor om hållbarhet

Uppgift

Eleverna tränar på att ta ställning till olika kontroversiella frågor och argument inom ämnet hållbar konsumtion.

Arbetsgång

Kontroversiella frågor brukar beskrivas som frågor som ännu inte blivit avgjorda av vetenskapen eller den politiska diskussionen och som kan väcka känslor och engagemang. Frågan om människan påverkar klimatet är inte kontroversiell i sig, eftersom det råder konsensus om att det är så i vetenskapssamhället, men lösningarna på olika problem kan vara kontroversiella. I den här lektionen ska eleverna ta ställning till olika frågeställningar kring hållbar konsumtion samt undersöka olika argument.

Uppgift

I elevinstruktionen finns förslag på ett antal frågor kopplade till hållbar konsumtion som kan ses som kontroversiella. Eleverna, kan enskilt eller i små grupper, undersöka en eller flera frågor genom att följa länkarna samt söka egen information.

Uppgiften har tre steg:

1. I den första delen ska eleverna undersöka argumenten som finns kring de kontroversiella frågorna. I uppgiften finns en matris de kan använda för att lista argument för och emot förslaget.
2. I den andra delen ska de undersöka bakomliggande värden. För de som argumenterar finns ofta ett underliggande värde som de ser som särskilt viktigt. Det kan till exempel vara att bilen ger "frihet" eller att "valfrihet" är viktigt för de som inte vill att vissa varor ska beskattas. Motsidans argument kan istället vila på miljöargument eller att varje individ borde bära kostnaderna för sin egen påverkan (med fallet bensinskatt).
3. I den tredje delen ska eleverna vara källkritiska. De ska granska avsändaren, vad den vill kommunicera/budskapet och kopplingen där emellan. Köttindustrin vill troligen inte ha en köttskatt därför att det påverkar deras försäljning. Att sätta deras budskap i relation till vad de vill är alltså den källkritiska aspekten i detta fall.

Uppgiften kan följas upp av ett eget ställningstagande där de själva ska skriva en kortare argumenterande text där de sammanfattar de viktigaste argumenten och tar ställning: Följande disposition kan användas:

*Jag tycker/tycker inte att flygskatt ska införas. Det **viktigaste argumentet** är... Jag förstår att den **andra sidan har starka argument**...men jag tycker att det **viktigaste att prioritera** är...*

Skriv en argumenterande text

Denna del av uppgiften kan slutföras i en annan lektion här på *Lektionsbanken* som heter *Skriv en insändare*. I den lektionen finns en lärar- och elevinstruktion som du kan använda.

Gör ett debattrollspel

Ett alternativ till att skriva en argumenterande text är *Heta stolen*.

Uppgiften går ut på att eleverna parvis debatterar en fråga. Det blir en sammanfattning av synpunkter för och emot frågan.

- Dela in eleverna i par eller smågrupper.
- De som ska debattera sitter mitt emot varandra på stolar, resten av klassen sitter som publik.
- De debatterande argumenterar enligt deras *Sammanfattning av en kontroversiell fråga* de gjort.
- Klassen väljer sida genom att ställa sig bakom den de håller med.
- Reflektion om elevernas val. Varför valde de som de gjorde?

Vill du läsa mer om användning av kontroversiella frågor i undervisningen?

Internetresurser

Europarådets material *Att undervisa om kontroversiella frågor*:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806d8d5c>

Skolverket om kontroversiella frågor:

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/kontroversiella-fragor>

Litteratur

Hess, Diana E. (2009). *Controversy in the classroom: the democratic power of discussion*. New York: Routledge

Ljunggren, Carsten, Unemar Öst, Ingrid & Englund, Tomas (red.) (2015). *Kontroversiella frågor: om kunskap och politik i samhällsundervisningen*. Malmö: Gleerups Utbildning

Koppling till Gy 11

Centralt innehåll i Samhällskunskap på gymnasiet.

Samhällskunskap 1a1

- Konsumenträtt samt konsumtion i förhållande till behov och resurser. Hur privatekonomin påverkas av samhällsekonomiska förändringar.
- Källkritik. Metoder för att söka, kritiskt granska, värdera och bearbeta information från källor i digital och annan form.

Samhällskunskap 1b

- Samhällsekonomi, till exempel ekonomiska strukturer och flöden i Sverige och internationellt. Försörjning, tillväxt och företagande, resursanvändning och resursfördelning utifrån olika förutsättningar.
- Konsumenträtt samt konsumtion i förhållande till behov och resurser. Hur privatekonomin påverkas av samhällsekonomiska förändringar.
- Källkritik. Metoder för att söka, kritiskt granska, värdera och bearbeta information från källor i digital och annan form.
- Samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder i samband med undersökningar av samhällsfrågor och samhällsförhållanden. Exempel på metoder för att samla in information är intervju, enkät och observation. Exempel på metoder för att bearbeta information är statistiska metoder, samhällsvetenskaplig textanalys, argumentationsanalys.
- Presentation i olika former, till exempel debatter, debattinlägg och rapporter.

Kunskapskrav i Samhällskunskap 1a1 och 1b

Mål	E	C	A
<p>Kunskaper om hur ekonomiska och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.</p> <p>Förmåga att analysera samhällsfrågor med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.</p>	<p>Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifiera någon orsak och konsekvens. I analysen använder eleven med viss säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder. Eleven diskuterar översiktligt orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna.</p>	<p>Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifiera några orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven med viss säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder samt värderar dem med enkla omdömen. Eleven diskuterar utförligt orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna.</p>	<p>Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifierar flera orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven med säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder samt värderar dem med nyanserade omdömen. Eleven diskuterar utförligt och nyanserat orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna.</p>
<p>Förmåga att söka, kritiskt granska och tolka information från olika källor samt värdera källornas relevans och trovärdighet.</p>	<p>I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med viss säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra enkla reflektioner om deras relevans och trovärdighet.</p>	<p>I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med viss säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra välgrundade reflektioner om deras relevans och trovärdighet utifrån syftet.</p>	<p>I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra välgrundade och nyanserade reflektioner om deras relevans och trovärdighet utifrån syftet.</p>
<p>Förmåga att uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.</p>	<p>Eleven kan, med viss säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.</p>	<p>Eleven kan, med viss säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna.</p>	<p>Eleven kan, med säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna.</p>